

ΑΜΠΕΛΟΓΡΑΦΙΑ.— Ἡ καταγωγή τῆς σταφιδαμπέλου*, ὑπὸ κ. Β. Δ. Κριμπᾶ.

Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Γ. Κυριακοῦ.

Ἡ σταφιδάμπελος ἢ κορινθιακὴ ἄμπελος (*Vitis Corinthiaca* LIN. ἢ *V. apyrina*), ἥς τὰ προϊόντα ἔχουν μεγίστην σημασίαν διὰ τὴν Ἑθνικὴν Οἰκονομίαν, δὲν ἔχει ἐπιστημονικῶς ἐξηκριβωμένην τὴν καταγωγὴν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Λατῖνοι συγγραφεῖς (Διοσκορίδης, Πλίνιος, Βιργίλιος *Columella*) δὲν κατέλειπον ἀκριβῆ ἐπιστημονικὰ στοιχεῖα διὰ τὴν ἐξακριβωσιν τῆς καταγωγῆς τῆς ἢ τῆς συγγενείας τῆς πρὸς ἑτέρας διαφοράς. Κατὰ τὰς ἀμπελογραφικὰς ἡμῶν μελέτας διὰ τὸν καταρτισμὸν τῆς *Συμβολῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀμπελογραφίαν*, τῆς τυχούσης ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τοῦ Μπενακείου βραβείου, παρετηρήσαμεν ὅτι ὑπάρχει καὶ καλλιιεργεῖται ἐν Ἑλλάδι μία διαφορὰ στενώτατα συγγενεύουσα μὲ τὴν κορινθιακὴν. Αὕτη εἶναι τὸ *λιάτικο*, ὅπερ ἀπαντᾷται ἐν Κρήτῃ (ὡς *λιάτικο*), ἐν δυτικῇ Πελοποννήσῳ καὶ Ζακύνθῳ (ὡς *λιάτης*), ἐν Σερίφῳ (ὡς *μαυρολιάτης*).

Τὸ *λιάτικο* καὶ ἡ σταφιδάμπελος διαφέρουν κατὰ τὸ μέγεθος τῶν ραγῶν τῶν σταφυλῶν καὶ ἰδιαίτατα κατὰ τὴν ὑπαρξιν ἢ μὴ γιγάρτων ἐν αὐταῖς. (ὅρα προμνησθὲν ἔργον ἡμῶν). Ἐμνημονεύσαμεν εἰς τὸ προμνησθὲν ἔργον ἡμῶν ὅτι ὁ G. Molon (*Ampelografia Milano*, 2, 1906, σ. 345-348) ἀναφέρει τὸ *λιάτικο* ὡς συνώνυμον τῆς Τοσκανικῆς διαφορᾶς *aleatico*, καὶ ὅτι καίτοι ἡ περιγραφὴ τῶν σταφυλῶν τοῦ *aleatico* ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ *λιάτικο*, ἐντούτοις εἰς τὰ λοιπὰ ὅργανα παρατηροῦνται διαφοραὶ (εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ φύλλου, τὸ ἀνισομέγεθες τῶν ραγῶν κλπ.).

Ἐν Κρήτῃ ἀπηντήσαμεν καὶ τὸν ἐνδιάμεσον τύπον μεταξὺ τῆς κορινθιακῆς καὶ τοῦ *λιάτικο*, ὅστις καλεῖται *ψιλόρρωγο* ἢ *λιανόρρωγο* *λιάτικο* ἢ καὶ *τσιμπίμπες* καὶ *οὔτινος* ἢ *περιγραφὴ* ἔχει ὡς ἑξῆς:

Πρέμνον καὶ κληματίδες ὡς τοῦ *λιάτικο*. Φύλλον ὡς τοῦ *λιάτικο* μήκους 14 ὕφεκ., πλάτους 13 ὕφεκ. Βότρυς διπλοῦς ὁμοιάζων καταπληκτικῶς μὲ τὸν τῆς σταφιδαμπέλου, φέρει 3 μεγεθῶν ράχας. Αἱ μεγάλαι εἶναι ἐγγίγαρτοι, μήκους 2,2 ὕφεκ., πλάτους 1,5 ἕως 1,6, ἢ $1,8 \times 1,5$, ἢ $1,6 \times 1,4$ ὕφεκ., περιέχουσαι 2 γίγαρτα ἀπισειδῆ διαστάσεων 7×4 χιλιοστ., κυρτὰ ἐπὶ τῆς ράχεως καὶ παρουσιάζοντα δύο ἐλαφρὰς κοιλότητας ἐνθεν καὶ ἐκείθεν τῆς ραφῆς. Τὰ γίγαρτα εἶναι *συνήθως* κενὰ ἐμβρύων, ὡς τὰ εἰς χονδρὰς ἐγγιγάρτους ράχας τῆς σταφιδαμπέλου, ἅτινα εἶναι πάντοτε κενά.

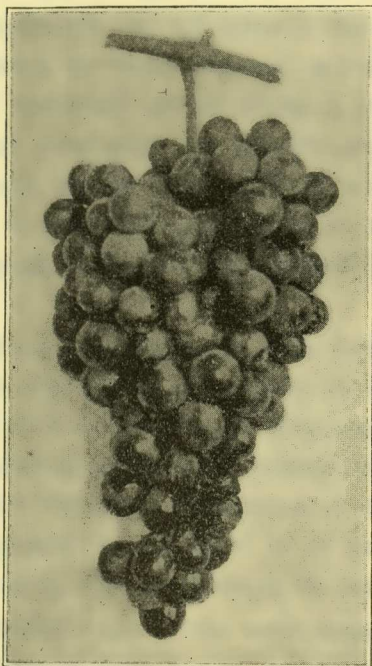
Αἱ μετρίου μεγέθους ράχες εἶναι σφαιρικαί, διαμέτρου 9 χιλιοστ., περιέχουσιν ἐν μόνον γίγαρτον, μικρότατον, κενὸν ἐμβρύου.

* Ἀνεκοινώθη κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 12 Δεκεμβρίου 1929.

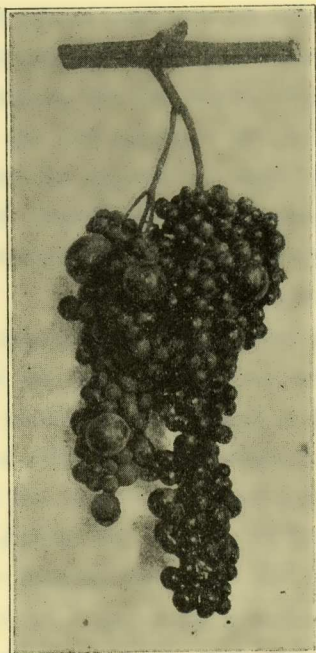
Αἱ μικραὶ ρᾶγες εἶναι ἐπίσης σφαιρικαί, διαμέτρου 4 χιλιοσ. καὶ ἀγίγαρτοι ὡς τῆς σταφιδαμπέλου. Αἱ ρᾶγες τῆς σταφιδαμπέλου, ἥτις δὲν ὑποβάλλεται εἰς τὸ χαράκωμα, εἶναι περίπου τῆς αὐτῆς διαμέτρου. Ἐπιδερμὶς μᾶλλον σκληρά, γεῦσις ὡς ἡ τῆς σταφιδαμπέλου, ὠρίμανσις λίαν πρῶϊμος (ἀρχαὶ Ἰουλίου ὡς ἡ τοῦ λιάτικο).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγονται τὰ ἐξῆς :

α') ὅτι ὑπάρχει συγγένεια χαρακτηρῶν μεταξὺ τοῦ aleatico καὶ τοῦ λιάτικο.

Λιάτικο.
Ἡράκλειον - Κρήτης

Λιανόρρωγο ἢ ψιλόρρωγο λιάτικο
ἢ τοιμπίμπες.
Ἡράκλειον - Κρήτης

β') ὅτι οὐδεμία ἀπόδειξις ὑπάρχει περὶ τῆς Ἰταλικῆς καταγωγῆς τοῦ aleatico. Τοῦναντίον ἡ ὀνομασία greco nero¹ καὶ lugliatiche δικαιολογεῖ τὴν γνώμην τοῦ Trinci περὶ τῆς ἐξ Ἑλλάδος καταγωγῆς του καὶ τῆς ἐκ ταύτης εἰς τὴν Ἰταλίαν εἰσαγωγῆς καὶ διαδόσεώς του.

Λόγῳ δέ τῆς ἐπηρείας τοῦ Ἰταλικοῦ περιβάλλοντος οἱ χαρακτηρῆρές του ὑπέστησαν τὰς παρουσιαζομένας εἰς τοῦτο μεταβολάς, αἵτινες τὸ διακρίνουσι τοῦ λιάτικο.

γ') ὅτι ἡ ὀνομασία λιάτικο ἀποδοτέα εἰς τὴν κατὰ Ἰούλιον ὠρίμανσίν του.

¹ G. MOLON, *Bolletino Ampelographico*, 2, σ. 642.

δ') ὅτι στενωτάτῃ συγγένεια χαρακτηήρων ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ λιάτικο καὶ τῆς σταφιδαμπέλου.

ε') ὅτι τὸ ψιλόρρωγο λιάτικο εἶναι ὁ ἐνδιάμεσος μεταξὺ τοῦ λιάτικο καὶ τῆς κορινθιακῆς τύπος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἄλλως τε ἀπαντῶνται ὅλοι αἱ ἐνδιάμεσοι μορφὰι ραγῶν.

ς') ὅτι ὁ πρόγονος τῆς σημερινῆς σταφιδαμπέλου εἶναι τὸ λιάτικο καί, οἷα σδήποτε προσλεύσεως καὶ ἂν εἶναι τοῦτο, τὸ ἐλληνικὸν περιβάλλον ηὑτύχησε νὰ δημιουργήσῃ τὴν σταφιδάμπελον, ἥτις καὶ δικαίως ὀνομάζεται κορινθιακή.

ζ') ὅτι αἱ ὀλιγάριθμοι χονδραὶ καὶ ἐγγίγαρτοι ρᾶγες ἢ τὰ βοτρίδια ἢ καὶ αἱ σταφυλαὶ ἐπὶ τινων κληματίδων, αἵτινες φέρουσι χονδρὰς ρᾶγας, εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος μεταξὺ τῆς σταθεροποιηθείσης διαφορᾶς τῆς σταφιδαμπέλου καὶ τοῦ λιανόρρωγου λιάτικο.

η') ὅτι ἡ σχιστόφυλλος σταφιδάμπελος εἶναι ὑποδιαφορὰ ἔτι περαιτέρω ἐξελιξέως τῆς σταφιδαμπέλου, σταθεροποιηθεῖσα καὶ αὕτη.

Περὶ τῶν αἰτίων, ἅτινα προεκάλεσαν τὴν πέρωσιν τοῦ γιγάρτου τὴν ἀποτελοῦσαν ἐν τῶν κυριωτέρων χαρακτηρηστικῶν τῆς σταφιδαμπέλου, ἡσχολήθημεν¹ ἐν ἐτέρῳ ἀνακρινώσει.

K. A. Ks

¹ Ἴδε Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 4, 1929, σ. 492.